

Test Booklet Code & Serial No.

प्रश्नपत्रिका कोड व क्रमांक

D

Paper-III

SOCIAL WORK

Signature and Name of Invigilator

Seat No.

--	--	--	--	--	--

1. (Signature) .....

(In figures as in Admit Card)

(Name) .....

Seat No. ....

(In words)

2. (Signature) .....

(Name) .....

OMR Sheet No.

--	--	--	--	--	--

(To be filled by the Candidate)

APR - 20317**Time Allowed : 2½ Hours]****[Maximum Marks : 150****Number of Pages in this Booklet : 40****Number of Questions in this Booklet : 75****Instructions for the Candidates**

- Write your Seat No. and OMR Sheet No. in the space provided on the top of this page.
- This paper consists of **75** objective type questions. Each question will carry *two* marks. *All* questions of Paper-III will be compulsory, covering entire syllabus (including all electives, without options).
- At the commencement of examination, the question booklet will be given to the student. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as follows :
  - To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal or open booklet.
  - Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to missing pages/questions or questions repeated or not in serial order or any other discrepancy should not be accepted and correct booklet should be obtained from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given. The same may please be noted.**
  - After this verification is over, the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
- Each question has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D). You have to darken the circle as indicated below on the correct response against each item.
Example : where (C) is the correct response.

(A)	(B)	(C)	(D)
-----	-----	-----	-----
- Your responses to the items are to be indicated in the **OMR Sheet given inside the Booklet only**. If you mark at any place other than in the circle in the OMR Sheet, it will not be evaluated.
- Read instructions given inside carefully.
- Rough Work is to be done at the end of this booklet.
- If you write your Name, Seat Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means, you will render yourself liable to disqualification.
- You have to return original OMR Sheet to the invigilator at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. You are, however, allowed to carry the Test Booklet and duplicate copy of OMR Sheet on conclusion of examination.
- Use only Blue/Black Ball point pen.**
- Use of any calculator or log table, etc., is prohibited.**
- There is no negative marking for incorrect answers.**

विद्यार्थ्यांसाठी महत्वाच्या सूचना

- परिक्षार्थींनी आपला आसन क्रमांक या पृष्ठावरील वरच्या कोपऱ्यात लिहावा. तसेच आपणांस दिलेल्या उत्तरपत्रिकेचा क्रमांक त्याखाली लिहावा.
- सदर प्रश्नपत्रिकेत **75** बहुपर्यायी प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नास **दोन** गुण आहेत. या प्रश्नपत्रिकेतील **सर्व** प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे. सदरचे प्रश्न हे या विषयाच्या संपूर्ण अभ्यासक्रमावर आधारित आहेत.
- परीक्षा सुरु झाल्यावर विद्यार्थ्याला प्रश्नपत्रिका दिली जाईल. सुरुवातीच्या 5 मिनीटांमध्ये आपण सदर प्रश्नपत्रिका उघडून खालील बाबी अवश्य तपासून घ्याव्यात.
  - प्रश्नपत्रिका उघडण्यासाठी प्रश्नपत्रिकेवर लावलेले सील उघडावे. सील नसलेली किंवा सील उघडलेली प्रश्नपत्रिका स्विकारू नये.
  - पहिल्या पृष्ठावर नमूद केल्याप्रमाणे प्रश्नपत्रिकेची एकूण पृष्ठे तसेच प्रश्नपत्रिकेतील एकूण प्रश्नांची संख्या पडताळून घ्यावी. पृष्ठे कमी असलेली/कमी प्रश्न असलेली/प्रश्नांचा चुकीचा क्रम असलेली किंवा इतर त्रुटी असलेली सदोष प्रश्नपत्रिका सुरुवातीच्या 5 मिनिटातच पर्यवेक्षकाला परत देऊन दुसरी प्रश्नपत्रिका मागवून घ्यावी. त्यानंतर प्रश्नपत्रिका बदलून मिळणार नाही तसेच वेळही वाढवून मिळणार नाही याची कृपया विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.**
  - वरीलप्रमाणे सर्व पडताळून पहिल्यानंतरच प्रश्नपत्रिकेवर ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेचा नंबर लिहावा.
- प्रत्येक प्रश्नासाठी (A), (B), (C) आणि (D) अशी चार विकल्प उत्तरे दिली आहेत. त्यातील योग्य उत्तराचा रकाना खाली दर्शविल्याप्रमाणे ठळकपणे काळ्या/निळ्या करावा.
उदा. : जर (C) हे योग्य उत्तर असेल तर.

(A)	(B)	(C)	(D)
-----	-----	-----	-----
- या प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नांची उत्तरे ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेतच दर्शवावीत. इतर ठिकाणी लिहीलेली उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- आत दिलेल्या सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात.
- प्रश्नपत्रिकेच्या शेवटी जोडलेल्या कोऱ्या पानावरच कच्चे काम करावे.
- जर आपण ओ.एम.आर. वर नमूद केलेल्या ठिकाणा व्यतिरिक्त इतर कोठेही नाव, आसन क्रमांक, फोन नंबर किंवा ओळख पटेल अशी कोणतीही खूण केलेली आढळून आल्यास अथवा असभ्य भाषेचा वापर किंवा इतर गैरमागाचा अवलंब केल्यास विद्यार्थ्याला परीक्षेस अपात्र ठरविण्यात येईल.
- परीक्षा संपल्यानंतर विद्यार्थ्याने मूळ ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिका पर्यवेक्षकांकडे परत करणे आवश्यक आहे. तथापी, प्रश्नपत्रिका व ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेची द्वितीय प्रत आपल्याबरोबर नेण्यास विद्यार्थ्यांना परवानगी आहे.
- फक्त निळ्या किंवा काळ्या बॉल पेनचाच वापर करावा.**
- कॅलक्युलेटर किंवा लॉग टेबल वापरण्यास परवानगी नाही.**
- चुकीच्या उत्तरासाठी गुण कपात केली जाणार नाही.**

APR - 20317/III—D

SOCIAL WORK
Paper III
समाजकार्य
प्रश्नपत्रिका III

Time Allowed : 2½ Hours]

[Maximum Marks : 150

Note : This paper contains **Seventy Five (75)** multiple choice questions. Each question carries **Two (2)** marks. Attempt *All* questions.

सूचना : या प्रश्नपत्रिकेत एकूण **पचहत्तर (75)** बहुपर्यायी प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला **दोन (2)** गुण आहेत. **सर्व** प्रश्न सोडवा.

1. 'POTA' Act stands for :	1. 'पोटा' कायदा :
(A) Prevention of Illegal Trade Act	(A) प्रिव्हेन्शन ऑफ इल्लिगल ट्रेड अॅक्ट
(B) Promotion of Trade and Assets Act	(B) प्रमोशन ऑफ ट्रेड अॅन्ड असेट्स अॅक्ट
(C) Prevention of Terrorist Activities Act	(C) प्रिव्हेन्शन ऑफ टेररीस्ट अॅक्टिव्हिटीज अॅक्ट
(D) Prevention of Terrorism Act	(D) प्रिव्हेन्शन ऑफ टेररीझम अॅक्ट
2. Human right <i>does not</i> include :	2. मानव अधिकारात याचा समावेश होत नाही :
(A) Right to vote	(A) मताधिकार
(B) Right to freedom of assembly	(B) एकत्र येण्याचा अधिकार
(C) Right to tax evasion	(C) कर चुकविण्याचा अधिकार
(D) Right to privacy	(D) खाजगी अधिकार
3. The proponent of positive theory believe that criminals are :	3. धनात्मक सिद्धांताचे सूचक असे विश्वासात घेते की गुन्हेगार हे ..... असतात.
(A) Born	(A) जन्मतः
(B) Nurtured	(B) वाढविलेले
(C) Groomed	(C) घडविलेले
(D) Due to environment	(D) परिस्थितीमुळे

4. **Assertion (A) :**

Civil Society Organizations promotes change in socio-political system.

Reason (R) :

It aims predominantly to capture local self-governance.

Select the *correct* answer from the codes given below :

Codes :

- (A) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A)
- (B) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A)
- (C) (A) is true but (R) is false
- (D) (A) is false but (R) is true

4. **विधान (A) :**

नागरी सामाजिक संघटना सामाजिक-राजनैतिक बदलाला प्रोत्साहित करत.

कारण (R) :

प्रामुख्याने स्थानिक स्वराज्य प्रशासन हस्तगत करण्याच त्यांच ध्येय्य असत.

खाली दिलेल्या संकेतांकामधून योग्य पर्याय निवडा :

संकेतांक :

- (A) (A) व (R) दोन्ही बरोबर आहेत आणि (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण आहे
- (B) (A) व (R) दोन्ही बरोबर आहेत परंतु (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण नाही
- (C) (A) हे बरोबर आहे परंतु (R) हे चूक आहे
- (D) (A) हे चूक आहे परंतु (R) हे बरोबर आहे

5. Once the child is sent to special home he can be given reformatory services like ..... or permitted.

- (a) Attend school
- (b) Counselling
- (c) Vocational training
- (d) Prohibited to visit specified places

Codes :

- (A) (a)
- (B) (b)
- (C) (a), (b), (c), (d)
- (D) (d)

6. In serious offence, imprisonment is between ..... to ..... years.

- (A) 2 to 5
- (B) 5 to 10
- (C) 3 to 7
- (D) 5 to 20

5. एकदा बालकास विशेष गृहात पाठविले गेले तर त्याला ..... असा प्रकारच्या सुधारणात्मक सेवा दिल्या जाऊ शकतात किंवा परवानगी दिली जाऊ शकते.

- (a) शाळेत जाणे
- (b) समुपदेशन
- (c) व्यावसायिक प्रशिक्षण
- (d) विशिष्ट जागेवर जाण्यास मज्जाव केल्या जाणे

संकेतांक :

- (A) (a)
- (B) (b)
- (C) (a), (b), (c), (d)
- (D) (d)

6. गंभीर अपराधांच्या बाबतीत ..... वर्ष शिक्षा होऊ शकते.

- (A) 2 ते 5
- (B) 5 ते 10
- (C) 3 ते 7
- (D) 5 ते 20

7. Children's Court provision is made under these ..... Act.

(a) Protection of Child Rights Act, 2005.

(b) Protection of Children from Sexual Offence Act, 2012.

(c) Right to survival of Children Act, 2012.

(d) Protection of Children Act, 2015.

Codes :

(A) (a), (c)

(B) (a), (b), (c)

(C) (a), (b)

(D) (a)

7. या कायद्यांमध्ये बाल न्यायालयांची तरतूद आहे :

(a) बाल अधिकार संरक्षण कायदा, 2005.

(b) बालकांच लैंगिक अपराधांपासून संरक्षण करणारा अधिनियम, 2012.

(c) बालकांना जगण्याचा अधिकार कायदा, 2012.

(d) बालकांचा संरक्षण कायदा, 2015.

संकेतांक :

(A) (a), (c)

(B) (a), (b), (c)

(C) (a), (b)

(D) (a)

8. **Assertion (A) :**

Regionalism is a major cause of social unrest.

Reason (R) :

Because victims of regionalism gets influenced by anti-social activities and fanaticism.

Select the *correct* answer from the codes given below :

Codes :

- (A) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A)
- (B) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A)
- (C) (A) is true and (R) is false
- (D) (A) is false and (R) is true

8. **विधान (A) :**

सामाजिक अराजकतेच प्रमुख कारण प्रादेशिकतावाद आहे.

कारण (R) :

प्रादेशिकतावादाचे बळी हे समाजविघातक क्रिया आणि धर्मांधता यांनी प्रभावी झालेले असतात.

खाली दिलेल्या संकेतांकामधून योग्य पर्याय निवडा :

संकेतांक :

- (A) (A) व (R) दोन्ही बरोबर आहेत आणि (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण आहे
- (B) (A) व (R) दोन्ही बरोबर आहेत परंतु (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण नाही
- (C) (A) हे बरोबर आहे परंतु (R) हे चूक आहे
- (D) (A) हे चूक आहे परंतु (R) हे बरोबर आहे

9. Match the following and choose the *correct* answer from codes given below :

List I

- (a) Homes for juveniles during pendency of their trial in court
- (b) Shelter homes for neglected juveniles
- (c) Homes where juvenile delinquents are sent for conviction
- (d) Institutions that separate young offenders from adults

List II

- (i) Special Homes
- (ii) Borstal Homes
- (iii) Observation Homes
- (iv) Juvenile Homes

Codes :

- (A) (a)–(ii), (b)–(iii), (c)–(iv), (d)–(i)
- (B) (a)–(i), (b)–(ii), (c)–(iii), (d)–(iv)
- (C) (a)–(iii), (b)–(iv), (c)–(i), (d)–(ii)
- (D) (a)–(iv), (b)–(iii), (c)–(ii), (d)–(i)

9. जोड्या लावा आणि खाली दिलेल्या संकेतांकामधून योग्य पर्याय निवडा :

यादी I

- (a) न्यायालयीन प्रक्रिया सुरू असतांना बालगुन्हेगारासाठी असलेले बालगृह
- (b) दुर्लक्षित बालकांसाठी निवारणगृह
- (c) शिक्षा उपभोगण्याकरिता बालगुन्हेगारांना पाठविण्यात येणारे बालगृह
- (d) तरुण अपराध्यांना प्रौढ अपराध्यांपासून वेगळे करणारी संस्था

यादी II

- (i) विशेषगृह
- (ii) बोस्टलगृह
- (iii) निरीक्षणगृह
- (iv) बालगृह

संकेतांक :

- (A) (a)–(ii), (b)–(iii), (c)–(iv), (d)–(i)
- (B) (a)–(i), (b)–(ii), (c)–(iii), (d)–(iv)
- (C) (a)–(iii), (b)–(iv), (c)–(i), (d)–(ii)
- (D) (a)–(iv), (b)–(iii), (c)–(ii), (d)–(i)

10. 'Victimology' is a science of :

- (a) Victims
- (b) Victim proneness
- (c) Punishment to Victims
- (d) Protection of Victims Rights

Codes :

- (A) (a)
- (B) (b)
- (C) (a), (b), (d)
- (D) (c)

11. Performance budgeting is based on :

- (A) Items of investment
- (B) Items of expenditure
- (C) Plan of implementation
- (D) Objectives of expenditure

12. The demographic dividend in India refers to the phenomenon of :

- (A) The fastest growing working population vis-a-vis dependent population
- (B) Increasing infant mortality rate
- (C) Decreasing female foeticide rate
- (D) Increasing proportion of elderly in the population

10. 'बर्लीविषयक' अध्ययन हे ..... शास्त्र आहे.

- (a) बळी
- (b) बळी पडण्या
- (c) बर्लीना शिक्षा
- (d) बर्लीच्या अधिकारांचं संरक्षण

संकेतांक :

- (A) (a)
- (B) (b)
- (C) (a), (b), (d)
- (D) (c)

11. कृतिमापन अंदाजपत्रक हे पुढील कशावर आधारित आहे ?

- (A) गुंतवणुकीचे घटक
- (B) खर्चीचे घटक
- (C) अंमलबजावणी योजना
- (D) खर्चाची उद्दिष्ट्ये

12. भारताच्या संदर्भात लोकसंख्या लाभाचे खालीलप्रमाणे चित्र आहे :

- (A) नोकरी करणाऱ्या लोकांच्या संख्येत जलदगतीने होणाऱ्या वाढीच्या तुलनेत परावलंबी लोकांची वाढती संख्या
- (B) वाढते बाल मृत्यूचे प्रमाण
- (C) घटते महिला भ्रूणहत्येचे प्रमाण
- (D) वृद्धांची वाढती संख्या

13. **Assertion (A) :**

Erik Erikson was considered as Neo-Freudian.

Reason (R) :

Erik Erikson gave six stages of psychosexual development of personality.

Select the *correct* answer from the codes given below :

Codes :

- (A) Both (A) and (R) are true
- (B) Both (A) and (R) are false
- (C) (A) is true but (R) is false
- (D) (A) is false but (R) is true

14. Which is the administrative authority controlling Child Welfare Committee ?

- (A) Judicial Department
- (B) Human Resources Department
- (C) Police Department
- (D) Social Welfare Department

13. **विधान (A) :**

एरिक एरिकसन हा नव-फ्रॉइडवादी होता.

कारण (R) :

एरिक एरिकसन ने व्यक्तिमत्त्वाच्या विकासाच्या सहा टप्पे सांगितले.

खाली दिलेल्या संकेतांकामधून **योग्य** पर्याय निवडा :

संकेतांक :

- (A) दोन्ही (A) आणि (R) बरोबर आहेत
- (B) दोन्ही (A) आणि (R) चूक आहेत
- (C) (A) बरोबर पण (R) हे चूक आहे
- (D) (A) चूक पण (R) हे बरोबर आहे

14. बाल कल्याण समिती नियंत्रित करण्यासाठी प्रशासकीय अधिकार हे कोणत्या विभागाकडे आहेत ?

- (A) न्यायालय
- (B) मानवी संसाधन विकास
- (C) पोलीस
- (D) समाज कल्याण

15. As per the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Rules, which of the following is *not* suggested in the staffing pattern for an institution with a capacity of 100 Juveniles :

- (A) Doctor
- (B) Counsellor
- (C) Part-time Art and Craft-cum-Music Teacher
- (D) Lawyer

16. **Assertion (A) :**

Fourth pillar of democracy has a huge impact on society.

Reason (R) :

Public outcry through media lead to ammendments in existing legislations.

Select the *correct* answer from the codes given below :

Codes :

- (A) Both are true and (R) is the correct explanation of (A)
- (B) Both are true but (R) is not the correct explanation of (A)
- (C) (A) is true but (R) is false
- (D) (A) is false but (R) is true

15. 100 बालगुन्हेगारांना ठेवण्याची क्षमता असलेल्या संस्थेस बाल न्याय (बालकांची काळजी आणि संरक्षण) अधिनियमात खालीलपैकी ..... च्या संदर्भात कोणती बाब सुचवलेली नाही ?

- (A) वैद्यकीय सेवा तज्ञ
- (B) समुपदेशक
- (C) अर्धवेळ-कला आणि हस्तव्यवसायासह संगीत शिक्षक
- (D) कायदेतज्ञ

16. **विधान (A) :**

लोकशाहीच्या चौथ्या स्तंभाचा समाजावर मोठा प्रभाव आहे.

कारण (R) :

जनप्रक्षोभ, 'माध्यमांच्या' माध्यमातून अस्तित्वात असणाऱ्या कायद्यांमध्ये बदल घडवून आणतात.

खाली दिलेल्या संकेतांकामधून योग्य पर्याय निवडा :

संकेतांक :

- (A) दोन्ही बरोबर असून (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण होय
- (B) दोन्ही बरोबर आहेत परंतु (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण नाही
- (C) (A) बरोबर आहे परंतु (R) हे चूक आहे
- (D) (A) चूक आहे परंतु (R) हे बरोबर आहे

17. According to Freire, which of the following elements pertains to the most oppressed section of society ?

- (A) Naive consciousness
- (B) Liberated consciousness
- (C) Magical consciousness
- (D) Critical consciousness

18. FCRA is :

- (A) Foreign Contribution Rules (Regulation) Act
- (B) Foreign Coordination and Regulation Act
- (C) Foreign Centre Rules Act
- (D) Foreign Contribution Rules of Assets

19. What is India's rank in Global Youth Development Index ?

- (A) 52nd
- (B) 185th
- (C) 133rd
- (D) 30th

17. फ्रेरीच्यानुसार खालीलपैकी कोणता घटक अधिक उत्पिडीत घटकाशी संबंधीत आहे ?

- (A) साधी जाणीव
- (B) मुक्त जाणीव
- (C) जादूई जाणीव
- (D) निर्णायक जाणीव

18. एफ.सी.आर.ए. म्हणजे :

- (A) फॉरेन क्वान्ट्र्युबुशन रूल्स् (रेग्युलेशन) अॅक्ट
- (B) फॉरेन कोऑर्डिनेशन अॅन्ड रेग्यूलेशन अॅक्ट
- (C) फॉरेन सेंटर रूल्स् अॅक्ट
- (D) फॉरेन क्वान्ट्र्युबुशन रूल्स् ऑफ अॅसेटस्

19. भारताचा जागतिक युवक विकास निर्देशांक क्रम कितवा आहे ?

- (A) 52वा
- (B) 185वा
- (C) 133वा
- (D) 30वा

20. In order to create “Slum Free India” which of the following pilot projects has been launched in 2011 and extended till 2022 ?

- (A) Smart City
- (B) Swachh Bharat
- (C) Rajiv Awas Yojana
- (D) National Urban Renewal Mission

21. Religious ideologies have justified :

- (A) Social Peace
- (B) Promoting rituals
- (C) Social inequalities
- (D) Faith with reference to nature and superhuman power

20. ‘झोपडपट्टी मुक्त भारत’ निर्माण करण्यासाठी खालीलपैकी कोणता मार्गदर्शक प्रकल्प 2011 मध्ये सुरू झाला आणि 2022 पर्यंत वाढविलेला आहे ?

- (A) स्मार्ट सिटी
- (B) स्वच्छ भारत
- (C) राजीव आवास योजना
- (D) राष्ट्रीय शहरी पुनर्जीवन मीशन

21. धार्मिक तत्त्वज्ञानाने खालीलपैकी कशाचे समर्थन केले आहे ?

- (A) सामाजिक शांती
- (B) कर्मकांडास प्रोत्साहन
- (C) सामाजिक असमानता
- (D) निसर्ग तथा श्रेष्ठमानवी क्षमतामधील श्रद्धा

22. **Assertion (A) :**

Trauma and abuse, illness and struggle may be injurious.

Reason (R) :

But, they may also be a source of challenge and opportunity.

Select the *correct* answer from the codes given below :

Codes :

- (A) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A)
- (B) Both (A) and (R) are true and (R) is not the correct explanation of (A)
- (C) (A) is true but (R) is false
- (D) (A) is false but (R) is true

22. **विधान (A) :**

आघात आणि अत्याचार, आजारपण आणि संघर्ष हे हानिकारक असू शकते.

कारण (R) :

परंतु वरील बाबी ह्या आव्हान आणि संधी यांचा स्रोत असू शकतात.

खाली दिलेल्या संकेतांकामधून **योग्य** पर्याय निवडा :

संकेतांक :

- (A) (A) आणि (R) दोन्ही बरोबर असून (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण आहे
- (B) (A) आणि (R) दोन्ही बरोबर आहेत परंतु (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण नाही
- (C) (A) बरोबर आहे परंतु (R) हे चूक आहे
- (D) (A) चूक आहे परंतु (R) हे बरोबर आहे

23. Principle of beneficence in research is about : (A) Welfare of research participants (B) Beneficiaries (C) Do no harm to respondents (D) Risk	23. संशोधनातील परोपकार तत्त्व हे याविषयी असते : (A) संशोधनातील सहभागी व्यक्तींच कल्याण (B) लाभार्थी (C) उत्तरदात्यांना कोणतीही इजा/धोका न पोहचविणे (D) जोखिम
24. In Intervention research ABAB is known as : (A) Withdrawal/Reversal Design (B) Multiple Component Design (C) Withdrawal/Problem/Intervention (D) Intervention	24. हस्तक्षेप संशोधनात ABAB म्हणजे : (A) माघार/पूर्णमाघार आराखडा (B) विविध घटक आराखडा (C) माघार/समस्या/हस्तक्षेप (D) हस्तक्षेप
25. .... are the two most frequently given services by Medical Social Worker. (A) Counselling and Support (B) Referrals and Relief (C) Referral and Interviewing (D) Rehabilitation and Assessment	25. वैद्यकीय समाज कार्यकर्त्याद्वारे दिल्या जाणाऱ्या ..... हे दोन प्रमुख सेवा आहेत. (A) समुपदेशन आणि साहाय्यता (B) संदर्भ आणि मदत (C) संदर्भ आणि मुलाखात (D) पुर्नवसन आणि मुल्यांकन

26. All survey elements that qualify for inclusion in the research study is : (A) The Universe (B) Census (C) Sample (D) Unit of Study 27. Which of the following is <i>not</i> a policy/programme of the Indian Government for the elderly : (A) National Policy on Older Persons (NPOP) (B) National Social Assistance Programme (NSAP) (C) Ayush Yojana for the Elderly (AYE) (D) Indira Gandhi National Old Age Pension Scheme (IGNOAPS) 28. Charisma is a characteristic of which type of leadership ? (A) Relationship motivated (B) Employee-centered (C) Transformational (D) Employer-centered	26. अध्ययनांतर्गत पात्र असलेले सर्व समावेशक घटक म्हणजे : (A) समग्र (B) जनगणना (C) नमुना (D) अध्ययनाचा घटक 27. खालीलपैकी वृद्धांसाठीचे कोणते धोरण/कार्यक्रम हे भारत सरकारचे नव्हे ? (A) वयोवृद्धाबाबतचे राष्ट्रीय धोरण (B) राष्ट्रीय सामाजिक साहाय्यता कार्यक्रम (C) वृद्धांसाठीची आयुष योजना (D) वृद्धांसाठीची इंदिरा गांधी राष्ट्रीय निवृत्ती वेतन योजना 28. करिश्मा, हे कोणत्या नेतृत्वशैलीचे वैशिष्ट्ये होय ? (A) संबंधातून प्रेरित (B) कामगार केंद्रित (C) परिवर्तनशील (D) मालककेंद्रित

29. The purpose of report writing in research is :

- (A) Mandatory formality
- (B) Partial fulfilment of degree
- (C) Dissemination of findings
- (D) Publication

30. Indira Gandhi Matritva Sahyog Yojana (IGMSY) is a :

- (A) Scheme to provide emergency health care to pregnant women
- (B) Initiative to provide supplementary nutrition to marginalised women
- (C) Conditional cash transfer scheme for pregnant and lactating mothers
- (D) Scheme to provide shelter homes to needy pregnant and lactating mothers

29. संशोधनात संशोधन अहवालाचा उद्देश हे ..... असते.

- (A) अनिवार्य औपचारिकता
- (B) पदवीकरिता आंशिक पूर्ततेचा भाग
- (C) निष्कर्षाचा प्रसार
- (D) प्रकाशन

30. इंदिरा गांधी मातृत्व सहयोग योजना (आय.जी. एम.एस.वाय.) म्हणजे :

- (A) गरोदर मातांना आकस्मिक आरोग्य सेवा देणारी योजना
- (B) सीमांत स्थितीतील महिलांना पूरक पोषण आहार पुढाकार
- (C) गरोदर आणि स्तनदाय मातांना विशिष्ट अटीवर रोख रक्कम हस्तांतरण
- (D) गरजू गरोदर आणि स्तनदाय मातांना निवारा-गृह व्यवस्था करणे

31. Which of the following benefits is <i>not</i> currently extended to the senior citizens ? (A) Travel concessions (B) Concession in membership fee for health clubs (C) Income Tax Relief (D) Extra interest on savings	31. खालीलपैकी सद्यस्थितीत ज्येष्ठ नागरिकांना कोणते लाभ मिळत नाहीत ? (A) प्रवास सवलत (B) आरोग्य मंडळी (क्लब) च्या सभासद शुल्कातील सवलत (C) मिळकत करातील सवलत (D) बचतीवर अधिकचे व्याज
32. Formulative research design is also known as : (A) Analytical (B) Descriptive (C) Experimental (D) Exploratory	32. फॉर्म्युलेटीव्ह संशोधन आराखडा ..... या नावाने सुद्धा संबोधला जातो. (A) विश्लेषणात्मक (B) वर्णनणात्मक (C) प्रयोगात्मक (D) अन्वेषणात्मक
33. Under the Child Labour (Prohibition and Regulation) Act, 1986, a child is one who has <i>not</i> completed : (A) 18 years (B) 16 years (C) 15 years (D) 14 years	33. बाल कामगार (प्रतिबंध आणि नियमन) कायदा, 1986 नुसार, बालक म्हणजे ज्याने ..... वर्ष पूर्ण केलेले नाहीत. (A) 18 वर्ष (B) 16 वर्ष (C) 15 वर्ष (D) 14 वर्ष

34. Goodness-of-fit test is :

- (A) f -test
- (B) χ^2 -test
- (C) t -test
- (D) z -test

35. "Problem behaviour is maintained by positive or negative reinforcement."

The above statement points towards :

- (A) Systems theory
- (B) Psychoanalytic theory
- (C) Social Learning theory
- (D) Conflict theory

34. गुडनेस-ऑफ-फीट चाचणी ..... आहे.

- (A) एफ चाचणी
- (B) काय-स्क्वेअर चाचणी
- (C) टी चाचणी
- (D) झेड चाचणी

35. "समस्या वर्तन सकारात्मक किंवा नकारात्मक प्रबलीकरणाने कायम राहाते."

वरील विधान कोणता सिद्धांत दर्शविते ?

- (A) व्यवस्था सिद्धान्त
- (B) मनोविश्लेषणात्मक सिद्धान्त
- (C) सामाजिक अध्ययन सिद्धान्त
- (D) संघर्ष सिद्धान्त

36. Financial reward theory of motivation is propounded by :

- (A) F. Taylor
- (B) A. Maslow
- (C) H. Cooley
- (D) Max Weber

37. **Assertion (A) :**

Trade Unionism in India is in doldrum phase.

Reason (R) :

Competitive market economy and globalization has changed management policy and practices.

Select the *correct* answer from the codes given below :

Codes :

- (A) (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A)
- (B) (A) and (R) are true and (R) is not the correct explanation of (A)
- (C) (A) is true and (R) is false
- (D) (A) is false and (R) is true

36. प्रेरणेचा आर्थिक बक्षीस सिद्धांत यांनी मांडला :

- (A) एफ. टेलर
- (B) ए. मॅसलो
- (C) एच. कुले
- (D) मॅक्स वेबर

37. **विधान (A) :**

भारतातील कामगार संघटनांची स्थिती दोलायमान आहे.

कारण (R) :

स्पर्धात्मक आर्थिक बाजारपेठ आणि जागतिकीकरण यामुळे व्यवस्थापन धोरणे आणि प्रचलित व्यवस्थेत बदल झाले आहेत.

खाली दिलेल्या संकेतांकामधून योग्य पर्याय निवडा :

संकेतांक :

- (A) (A) व (R) दोन्ही बरोबर आहेत आणि (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण आहे
- (B) (A) व (R) दोन्ही बरोबर आहेत परंतु (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण नाही
- (C) (A) हे बरोबर आहे परंतु (R) हे चूक आहे
- (D) (A) हे चूक आहे परंतु (R) हे बरोबर आहे

38. The Industrial Disputes Act, 1947 *does not* include :

- (A) Works Committee
- (B) Worker Committee
- (C) Conciliation
- (D) Tribunals

39. In order to add a few more services to the existing ones, the Director of Centre for Senior Citizens invited his senior colleagues to his cabin for a discussion. They were expected to place whatever ideas that came to their mind, openly before the group, while postponing all criticism or analysis of these ideas.

What method did the director use for stimulating ideas ?

- (A) Fish bowl method
- (B) Discussion method
- (C) Brainstorming method
- (D) Presentation method

38. औद्योगिक संबंध कायदा, 1947 मध्ये ह्याचा समावेश **नाही** :

- (A) वर्क्स कमिटी
- (B) वर्कर कमिटी
- (C) समझोता
- (D) ट्रिब्युनल

39. उपलब्ध सेवांमध्ये आणखी थोडी भर घालण्यासाठी वरिष्ठ नागरिक सेवाकेंद्राच्या संचालकाने आपल्या वरिष्ठ सहकार्यांना त्याच्या कक्षीत आमंत्रित केले. त्यांनी त्यांना सुचतील अशा कल्पना मोकळेपणे, सर्वासमोर कुठलीही टिका टिप्पणी विश्लेषण न करता मांडाव्यात असे अपेक्षित होते.

तेव्हा संचालकाने याठिकाणी खालीलपैकी कोणती पद्धती कल्पना उद्दिपणासाठी वापरली ?

- (A) फिश बाऊल मेथड
- (B) चर्चापद्धती
- (C) विचारमंथनपद्धती
- (D) सादरीकरणपद्धती

40. The Wages Fund Theory was propounded by :

- (A) John Stuart Mill
- (B) McGregor
- (C) McClelland
- (D) McIver & Page

41. A statement of minimum acceptable qualifications one must possess to perform is :

- (A) Job-description
- (B) Job-analysis
- (C) Job-specification
- (D) Job-rating

42. 'X' employer refused employment to group of employees. It is known as :

- (A) Lay-off
- (B) Closure
- (C) Lockout
- (D) Strike

40. 'वेजेस फंड थिअरी' खालीलपैकी कोणी मांडली ?

- (A) जॉन स्टुअर्ट मील
- (B) मॅकग्रेगोर
- (C) मॅकलिलॅन्ड
- (D) मॅकव्हर आणि पेज

41. एखादे काम करण्यासाठी व्यक्तीकडे आवश्यक असलेल्या किमान स्वीकार्य पात्रता दर्शविणारे विधान म्हणजे :

- (A) कार्य वर्णन
- (B) कार्य विश्लेषण
- (C) कार्य विशेषता
- (D) कार्य क्रमवारिता

42. जर एखाद्या मालकाने कामगारांच्या गटास काम देण्यास नकार दिल्यास, त्यास काय म्हणून ओळखल्या जाते ?

- (A) ले-ऑफ
- (B) क्लोजर
- (C) टाळेबंदी
- (D) संप

43. Whitley Committee proposed :

- (A) The Royal Commission
- (B) Bhole Commission
- (C) Joint Industrial Council
- (D) Works Committee

44. **Assertion (A) :**

Prevention of sexual harassment at workplace is a myth.

Reason (R) :

Employer and employees strictly adhere to gender equality.

Select the *correct* answer from the codes given below :

Codes :

- (A) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A)
- (B) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A)
- (C) (A) is true and (R) is false
- (D) (A) is false and (R) is true

43. व्हिटले समितीने खालीलपैकी काय सुचवले ?

- (A) रॉयल कमिशन
- (B) भोले कमिशन
- (C) ज्वॉईंट इंडस्ट्रीयल कौन्सिल
- (D) वर्क्स कमिटी

44. **विधान (A) :**

कामाच्या ठिकाणी लैंगिक छळास प्रतिबंध हे केवळ मिथक होय.

कारण (R) :

मालक आणि कामगार लैंगिक समानतेचे काटेकोरपणे पालन करतात.

खाली दिलेल्या संकेतांकामधून योग्य पर्याय निवडा :

संकेतांक :

- (A) (A) व (R) दोन्ही बरोबर आहेत आणि (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण आहे
- (B) (A) व (R) दोन्ही बरोबर आहेत परंतु (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण नाही
- (C) (A) हे बरोबर आहे पण (R) हे चूक आहे
- (D) (A) हे चूक आहे पण (R) हे बरोबर आहे

45. When fatal accident occurs it is a duty of employee to immediately report to :

- (A) Chief Factory Inspector
- (B) Chief Health and Safety Authority
- (C) Commissioner of Labour
- (D) Assistant Commissioner of Labour

46. First green corridor in Maharashtra was created in between :

- (A) Pune—Nagpur
- (B) Mumbai—Nagpur
- (C) Mumbai—Lonawala
- (D) Pune—Mumbai

45. जेंव्हा प्राणघातक अपघात घडतात अशावेळी मालकाने अशी बाब ताबडतोब खालीलपैकी कोणास कळवणे, हे त्याच्या कर्तकाचा भाग आहे.

- (A) मुख्य कारखाना निरीक्षक
- (B) मुख्य आरोग्य व सुरक्षा सक्षम अधिकारी
- (C) कामगार आयुक्त
- (D) कामगार साहाय्यक आयुक्त

46. महाराष्ट्रात पहिला ग्रीन कॉरीडॉर ..... यामध्ये निर्माण केला गेला आहे.

- (A) पुणे—नागपूर
- (B) मुंबई—नागपूर
- (C) मुंबई—लोणावळा
- (D) पुणे—मुंबई

47. Which of the following are typical reactions to stress ?

- (a) Fight or flight
- (b) Defense mechanisms
- (c) Confusion
- (d) Memory loss

Codes :

- (A) (a), (c)
- (B) (a), (b)
- (C) (c), (d)
- (D) (b), (d)

48. Current widely used classification systems of mental disorder are :

- (A) ICD-9, DSM-III-R
- (B) ICD-10, DSM-5
- (C) ICD-9, DSM-IV-R
- (D) ICD-10, DSM-III-R

47. खालीलपैकी ..... ताणाच्या विशेष प्रतिक्रिया आहे.

- (a) लढा किंवा उड्डाण
- (b) संरक्षण यंत्रणा
- (c) गोंधळ
- (d) स्मरणशक्तीचा न्हास

संकेतांक :

- (A) (a), (c)
- (B) (a), (b)
- (C) (c), (d)
- (D) (b), (d)

48. सद्यस्थितीत सर्वसाधारणपणे मानसिक वर्गीकरण हे आहे :

- (A) आय.सी.डी.-9, डी.एस.एम.-III-R
- (B) आय.सी.डी.-10, डी.एस.एम.-5
- (C) आय.सी.डी.-9, डी.एस.एम.-IV-R
- (D) आय.सी.डी.-10, डी.एस.एम.-III-R

49. Match the following and choose the *correct* answer from codes given below :

List I

- (a) Psychoanalysis
- (b) Rational emotive therapy
- (c) Psychodrama
- (d) Behavioural modification

List II

- (i) Self talk
- (ii) Catharsis
- (iii) Reinforcement
- (iv) Role reversal

Codes :

- (A) (a)–(ii), (b)–(i), (c)–(iv), (d)–(iii)
- (B) (a)–(i), (b)–(ii), (c)–(iv), (d)–(iii)
- (C) (a)–(iii), (b)–(iv), (c)–(ii), (d)–(i)
- (D) (a)–(iv), (b)–(iii), (c)–(i), (d)–(ii)

49. जोड्या लावा आणि खाली दिलेल्या संकेतांकामधून योग्य पर्याय निवडा :

यादी I

- (a) मनोविश्लेषण
- (b) रशनाल इमोटीव्ह थेरपी
- (c) सायकोड्रामा
- (d) वर्तन-बदल

यादी II

- (i) स्वतःशी बोलणे
- (ii) तीव्र-भावना विरेचन
- (iii) मजबुतीकरण
- (iv) भूमिका-परावर्तन

संकेतांक :

- (A) (a)–(ii), (b)–(i), (c)–(iv), (d)–(iii)
- (B) (a)–(i), (b)–(ii), (c)–(iv), (d)–(iii)
- (C) (a)–(iii), (b)–(iv), (c)–(ii), (d)–(i)
- (D) (a)–(iv), (b)–(iii), (c)–(i), (d)–(ii)

50. Which of the following is *not* a mode of admission in Mental Hospital ?

- (A) Voluntary
- (B) Reception order
- (C) By Detention order
- (D) By NGO

51. In which country Euthanasia is legal ?

- (A) India
- (B) Sri Lanka
- (C) Netherlands
- (D) Philippines

50. मानसिक रुग्णालयात प्रवेश मिळविण्याचा खालीलपैकी ..... हा मार्ग नाही.

- (A) स्वेच्छा
- (B) स्वीकार-ऑर्डर
- (C) बंधन-ऑर्डर
- (D) एन.जी.ओ. द्वारे

51. कोणत्या देशात दयामरण वैधानिक आहे ?

- (A) भारत
- (B) श्रीलंका
- (C) नेदरलॅन्ड
- (D) फिलीपीन्स

52. A medical social worker performs 'risk assessment' of a patient who has been found stable by Doctors and is advised discharge.

The social worker finds it not fitting into the interest of the patient to be discharged. The possible action could be :

- (A) Defer discharge
- (B) Allow discharge keeping institutional loyalty in mind
- (C) Let the patient decide
- (D) Discuss with interdisciplinary team for preparing better discharge plan

53. Which of the following is referred to as 'health triangle' ?

- (A) Physical, Mental, Spiritual
- (B) Physical, Mental, Social
- (C) Physical, Mental, Economical
- (D) Psycho-social, Spiritual, Medicinal

52. डॉक्टरांद्वारे स्थिर व हास्पिटलमधून मुक्त करण्याचा सल्ला दिलेल्या रुग्णाच वैद्यकीय समाज कार्यकर्त्याने, जोखीम-मूल्यांकन केले.

त्यामध्ये त्याला रुग्णाच्या हिताच्या दृष्टीने सद्यस्थितीत त्याला हॉस्पिटलमधून मुक्त करणे योग्य नाही. या संदर्भात कोणती कृती शक्य आहे ?

- (A) हास्पिटलमधून मुक्त करणे टाळणे
- (B) संस्थेविषयी बांधीलकी जपून हॉस्पिटलमधून मुक्त करणे
- (C) रुग्णाला निर्णय घेऊ देणे
- (D) आंतरशाखीय चमूशी चर्चा करून त्यासाठी हॉस्पिटलमधून मुक्त करण्याच नियोजन करणे

53. खालीलपैकी ..... याला 'आरोग्य त्रिकोण' असे म्हणतात.

- (A) शारीरिक, मानसिक, आध्यात्मिक
- (B) शारीरिक, मानसिक, सामाजिक
- (C) शारीरिक, मानसिक, भावनिक
- (D) मनो-सामाजिक, आध्यात्मिक, औषध

54. **Assertion (A) :**

Schizophrenia patients regress.

Reason (R) :

Overuse of defense mechanisms can lead to mental illness.

Choose the *correct* answer from the codes given below :

Codes :

- (A) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A)
- (B) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A)
- (C) (A) is true but (R) is false
- (D) (A) is false but (R) is true

55. Medical social work practice emerged out of .....

- (A) Medical Renaissance
- (B) Lady Almoners
- (C) Lady Gaga
- (D) Humanitarian Movements

54. **विधान (A) :**

सीझोफ्रेनिया रुग्णाची परागती.

कारण (R) :

संरक्षण यंत्रणेचा अतिवापरामुळे मानसिक आजार होऊ शकतो.

खाली दिलेल्या संकेतांकामधून योग्य पर्याय निवडा :

संकेतांक :

- (A) दोन्ही (A) व (R) बरोबर असून (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण आहे
- (B) दोन्ही (A) व (R) बरोबर असून (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण नाही
- (C) (A) हे बरोबर आहे परंतु (R) हे चूक आहे
- (D) (A) हे चूक आहे परंतु (R) हे बरोबर आहे

55. मानसोपचार समाजकार्य प्रकटीस यातून ..... निष्पन्न झाली आहे.

- (A) वैद्यकीय पुनरुज्जीवन
- (B) लेडी आलमोनर्स
- (C) लेडी गागा
- (D) मानवतावादी चळवळ

56. Which one of the following is *not* a criteria of 'Census Town' ?

- (A) A minimum population of 5000 persons
- (B) It should have Municipal Corporation
- (C) At least 75% of male population who are mainly engaged in non-agricultural pursuits
- (D) A density of population of at least 400 persons per square kilometer

57. Which of the following is *not* a subject of Municipality ?

- (A) Roads and bridges
- (B) Regulation of slaughter houses and tanneries
- (C) Fire service
- (D) Private industry

56. खालीलपैकी कोणता/ते 'जनगणना शहरा'चा/चे निकष नाहीत ?

- (A) किमान लोकसंख्या 5000 असावी
- (B) त्या शहरामध्ये महानगरपालिका असावी
- (C) अ-कृषी व्यवसायात गुंतलेले किमान 75% पुरुषांची संख्या असावी
- (D) एक चौरस कि.मी. ला किमान 400 व्यक्ती इतकी लोकसंख्येची घनता असावी

57. खालीलपैकी कोणता/ते विषय नगरपालिकांचे नाहीत ?

- (A) रस्ते आणि पुल बांधणी
- (B) कत्तलखाणे आणि कातडी कमाविण्याच्या उद्योगाचे नियमन
- (C) अग्नीशामक सेवा
- (D) खासगी उद्योग

58. Methods of participatory development and participatory needs assessment are based on ideas of :

- (A) Understanding of urgent needs
- (B) Participation of people
- (C) Consensus and common priorities
- (D) Involvement of people

59. The PESA (Panchayat Extension to Scheduled Area) Act spoke a refreshing language of rights and strongly advocated and guaranteed :

- (A) Right to Work
- (B) Structure of self-governance
- (C) Organisation and conduction of Gram Sabha
- (D) Peoples' participation

58. सहभागी विकासाच्या पद्धती आणि सहभागी गरजा मूल्यांकन कोणत्या संकल्पनांवर आधारित आहे ?

- (A) तातडीच्या गरजांचे आकलन
- (B) लोकांचा सहभाग
- (C) सार्वमत आणि समान प्राध्याक्रम
- (D) लोकांचा समावेश

59. 'पेसा' (अनुसूचित क्षेत्र पंचायत विस्तार) कायदा हक्कांची उत्साहवर्धक भाषा बोलून कशाचे प्रभावी समर्थन करतो आणि हमी देतो :

- (A) काम करण्याचा हक्क किंवा अधिकार
- (B) स्वयं-शासनाची रचना
- (C) ग्राम सभेचे आयोजन आणि चालविणे
- (D) लोक सहभाग

60. Which of the following is/are the approach/es to Community Development ?

- (i) Community Organising
- (ii) Participatory Planning
- (iii) Community Capacity Building
- (iv) Women Self-Help Group

Choose the *correct* answer :

- (A) (i) only
- (B) (i) and (ii) only
- (C) (ii) and (iii) only
- (D) (i), (ii), (iii) and (iv)

61. Which one of the following is a comprehensive scheme for prevention, rescue and rehabilitation of the victims of commercial sexual exploitation ?

- (A) ASHA
- (B) NIRBHAYA
- (C) UJJAWALA
- (D) VISHAKA

60. खालीलपैकी समुदाय विकासाचे कोणते दृष्टिकोन आहेत ?

- (i) समुदाय संघटन
- (ii) सहभागी नियोजन
- (iii) समुदाय क्षमता बांधणी
- (iv) महिला स्वयं-साहाय्यता गट

अचूक संकेतांकाची निवड करा :

- (A) (i) फक्त
- (B) (i) आणि (ii) फक्त
- (C) (ii) आणि (iii) फक्त
- (D) (i), (ii), (iii) आणि (iv)

61. देहव्यापाराच्या बळी ठरलेल्यांसाठी प्रतिबंध, सुटका आणि पुनर्वसन याबाबतची सर्वसमावेशक अशी खालीलपैकी कोणती योजना होय ?

- (A) आशा
- (B) निर्भया
- (C) उज्ज्वला
- (D) विशाखा

62. Problem of health and education among adolescent girls is addressed institutionally through the scheme :

- (A) Rajiv Gandhi Scheme for Empowerment of Adolescent Girls — SABLA
- (B) Swadhar
- (C) Rastriya Bal Kosh
- (D) Integrated Child Protection Scheme

63. A major indicator of women disempowerment is :

- (a) Decline in Child Sex Ratio
- (b) Low Enrolment Ratio in School
- (c) Increasing atrocities on women
- (d) Increase in low employment ratio in organised sector

Choose the *correct* answer :

- (A) (a) only
- (B) (a) and (b) only
- (C) (c), (b) and (d) only
- (D) (a), (b), (c) and (d)

62. पौगंडावस्थेतील मुलींच्या आरोग्य तथा शिक्षणा-बाबतच्या समस्यांना संस्थागत पातळीवर सोडवण्यासाठी खालील कोणती योजना आहे ?

- (A) किशोरवयीन मुलींच्या सक्षमीकरणासाठी राजीव गांधी योजना — सबला
- (B) स्वाधार
- (C) राष्ट्रीय बालकोष
- (D) एकात्मिक बाल संरक्षण योजना

63. महिला अ-सक्षमीकरणाचे ठळक दर्शक हे आहेत :

- (a) मुला-मुलींच्या प्रमाणातील घट
- (b) शाळेत दाखल होण्याचे कमी प्रमाण
- (c) महिलांवरील वाढते अत्याचार
- (d) संघटित क्षेत्रातील कमी रोजगाराचे वाढते प्रमाण

संकेतांकातून **अचूक** उत्तर निवडा :

- (A) (a) फक्त
- (B) (a) आणि (b) फक्त
- (C) (c), (b) आणि (d) फक्त
- (D) (a), (b), (c) आणि (d)

64. 'Nirmal Gram' award is instituted by the Gram Panchayat under the programme :

- (A) Jal Swaraj
- (B) Gram Swatchchata Abhiyan
- (C) Adarsh Gram Yojana
- (D) Yashwant Gram Samridhi Yojana

65. Provisions as to the administration and control of Scheduled Areas are in :

- (A) Third Schedule
- (B) Fifth Schedule
- (C) Tenth Schedule
- (D) First Schedule

64. 'निर्मल गांव' पारितोषिक ग्रामपंचायतीकडून कोणत्या कार्यक्रमांतर्गत दिला जातो ?

- (A) जल स्वराज
- (B) ग्राम स्वच्छता अभियान
- (C) आदर्श गांव योजना
- (D) यशवंत ग्राम समृद्धी योजना

65. अनुसूचित क्षेत्रांवर प्रशासकीय नियंत्रण करण्याची तरतूद राज्यघटनेच्या कोणत्या सूचित आहे ?

- (A) तिसरी सूची
- (B) पाचवी सूची
- (C) दहावी सूची
- (D) पहिली सूची

66. .... is a comprehensive scheme for the prevention of trafficking, rescue, rehabilitation and reintegration of victims of commercial sexual exploitation.

- (A) Swadhar Yojana
- (B) ICDS Scheme
- (C) Ujjawala Scheme
- (D) Kudumbashree Scheme

67. The first Family Planning clinic was started in 1921 in Mumbai by :

- (A) Ms. Awabai Wadia
- (B) Prof. R.D. Karve
- (C) Sir Dorabji Tata
- (D) Mr. Adi Godrej

66. .... ही एक सर्वसमावेशक योजना आहे जी व्यावसायिक लैंगिक घोषणाच्या बळींच्या संदर्भात व्यापार प्रतिबंध, मुक्तता, पुनर्वसन आणि पूनःसम्मिलीकरणासाठी आहे.

- (A) स्वाधार योजना
- (B) आय.सी.डी.एस. योजना
- (C) उज्ज्वला योजना
- (D) कुडुंबश्री योजना

67. 1921 मध्ये मुंबईत सर्वात पहिले कुटुंब नियोजन क्लिनीक कोणी सुरू केले ?

- (A) मिस. आवाबाई वाडीया
- (B) प्रो. आर.डी. कर्वे
- (C) सर डोराबजी टाटा
- (D) श्री. आदी गोदरेज

68. National Mission for Empowerment of Women (NMEW) is an initiative of the Government of India, for :

- (A) providing working women hostel
- (B) training women for employment
- (C) extending micro-finance to marginalised women
- (D) for serving as a nodal for achieving holistic empowerment of women

69. Sabla Scheme covers women in the age group of :

- (A) 18-25 years
- (B) 45-60 years
- (C) 3-10 years
- (D) 11-18 years

68. राष्ट्रीय महिला-सक्षमीकरण मिशन हा केन्द्र शासनाचा यासाठी असलेला एक पुढाकार आहे :

- (A) नौकरी करणाऱ्या महिलांसाठी वसतिगृह
- (B) महिलांना नौकरीसाठी प्रशिक्षण
- (C) सीमान्त पातळीवरील महिलांना अल्पपत पुरवठा
- (D) महिलांच समग्र सक्षमीकरणासाठी नोडल संस्था म्हणून सेवा देणे

69. सबला योजनेत ..... या वयोगटातील महिलांचा समावेश होतो.

- (A) 18-25 वर्ष
- (B) 45-60 वर्ष
- (C) 3-10 वर्ष
- (D) 11-18 वर्ष

70. Which of the following schemes provides for health, education, feeding, nutrition, referral and non-formal education ?

- (A) ICMR
- (B) ICDS
- (C) MCH
- (D) RCHS

71. Which of the following programmes aims at the promotion of savings among rural women ?

- (A) Indira Mahila Yojana
- (B) Rashtriya Mahila Kosh
- (C) Mahila Samriddhi Yojana
- (D) Jawahar Rozgar Yojana

70. खालीलपैकी कोणती योजना आरोग्य, शिक्षण, आहार, पोषण, (रेफरल) संदर्भ देऊन पाठविणे आणि अनौपचारिक शिक्षण प्रदान करते ?

- (A) आय.सी.एम.आर.
- (B) आय.सी.डी.एस.
- (C) एम.सी.एच.
- (D) आर.सी.एच.एस.

71. खालीलपैकी कोणता कार्यक्रम ग्रामीण महिलांमध्ये बचत वाढीस प्रोत्साहन देण्याकरिता आहे ?

- (A) इंदिरा महिला योजना
- (B) राष्ट्रीय महिला कोश
- (C) महिला समृद्धी योजना
- (D) जवाहर रोजगार योजना

72. The system of releasing an offender under the supervision of a person who will give positive assistance and counselling during a specific period may be termed as :

- (A) Parole
- (B) Institutionalization
- (C) Probation
- (D) Foster Care

73. The food intake of pre-schoolers is often highly variable because :

- (A) Children are poor judges of their own appetite
- (B) Children eat a lot of junk food
- (C) Rates of growth vary
- (D) Milk is often underconsumed

72. ..... म्हणजे अपराध्यांना सोडून देण्याची अशी व्यवस्था आहे ज्यात एका व्यक्तीच्या पर्यवेक्षणाखाली ठेवतात जो त्याला विशिष्ट कालावधीकरिता सकारात्मक मदत आणि समुपदेशन करतो.

- (A) पॅरोल
- (B) संस्थाप्रवेशिकरण
- (C) परिवीक्षा
- (D) संगोपन काळजी

73. पूर्व-शालेथ्यांचा अन्नसेवनामध्ये नेहमीच खूप परिवर्तनशीलता असते कारण :

- (A) मुल त्यांच्या स्वतःच्या भुकेविषयी कमी-जाणकार असतात
- (B) मुल बऱ्याच प्रमाणात जंक फूड खातात
- (C) वाढीच प्रमाण बदलत असत
- (D) दूधसेवन कमी केल्या जात

74. 'A', a member of Youth Club in remote village toiled hard to make people literate. Over the past 3 years 'A' made 800 minority women literate.

For which of the following awards can the District Collector forward his/her name to the Ministry of Youth Affairs and Sports ?

- (A) National Young Leaders' Award
- (B) Award for outstanding Youth Club
- (C) National Adventure Award
- (D) Leadership India Award

75. Gifted children are :

- (A) Non-assertive of their needs
- (B) Independent of parents
- (C) Independent in their judgement
- (D) Introvert in nature

74. 'अ' युथ क्लबच्या सदस्याने, अतिशय दुर्गम खेड्यातील लोकांना साक्षर करण्यासाठी जीवापाड कष्ट केले, मागील 3 वर्षात त्यांनी 800 अल्पसंख्यांक महिलांना साक्षर केले.

खालीलपैकी कोणत्या पारितोषकासाठी जिल्हाधिकारी तीचं/त्याचं नाव युवा व क्रीडा मन्त्रालयाकडे पाठवू शकतात ?

- (A) नॅशनल यंग लिडर्स अवॉर्ड
- (B) अवॉर्ड फॉर आउटस्टँडिंग Youth Club
- (C) नॅशनल अॅडव्हेंचर अवॉर्ड
- (D) लिडरशीप इंडीया अवॉर्ड

75. प्रतिभासंपन्न मुल हे .....

- (A) स्वतःच्या गरजाबाबत आग्रही नसतात
- (B) पालकांच्या स्वतंत्र असतात
- (C) स्व-निर्णयाबाबत स्वतंत्र असतात
- (D) अंतर्मुख स्वभावाचे असतात.

APR - 20317/III—D

ROUGH WORK